

Vignatiová, Jana

[Rosen-Przeworska, Janina. Tradycje celtyckie w obrzędowości Protosłowian]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1966, vol. 15, iss. E11, pp. 191-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109654>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Vlasteneckému spolku musejnímu v Olomouci. A. Gottwald se však nezaměřil jen na pouhé shromáždování archeologických památek, ale své nálezy publikoval v Časopise vlasteneckého spolku musejního v Olomouci, Pravěku, Časopise Moravského musea zemského a především v Ročence Národopisného a průmyslového musea města Prostějova. Jeho způsob publikace má na svou dobu dobrou úroveň a umožňuje dosud plně využít Gottwaldových sbírek pro moderní zpracování. Jeho cílevědomou prací se Prostějovsko a Plumlovsko stalo, po archeologické stránce, jednou z nejlépe prozkoumaných oblastí na Moravě, a proto jméno Antonína Gottwalda má stále velmi čestné místo v moravské archeologii.

Josef Unger

Janina Rosen-Przeworska, Tradycje celtyckie w obrzędowości Protosłowian, Wrocław—Warszawa—Kraków 1964, 291 str., 132 obr.

Polská archeoložka J. Rosen-Przeworska se věnuje studiu keltské kultury již tři desítky let a publikovala řadu statí. Ve své nejnovější práci se pokusila vymezit některé prvky v keltských obřadech (zejména funerálních), které pravděpodobně přežívaly ještě v protoslovanském osídlení Polska i ostatních slovanských zemí. Pojmu Protoslované neuznává J. Rosen-Przeworska pro konkrétní etnickou skupinu, která by tvořila základ pozdějšího osídlení; posloužil jí spíše jako „smluvené heslo“ nebo zkratka pro ty etnické skupiny, které historicky navazovaly nebo souvisely s keltským osídlením.

Práci J. Rosen-Przeworské je možno rozdělit na dvě základní části. První je převážně materiálová; autorka v pěti kapitolách velmi zasvěceně a s širokým přehledem shrnuje polské doklady pohřebních obřadů Keltů. Analyzuje a hodnotí kostrové hroby ze Šlaska, Kujaw, Wielkopolski a odjinud. Zvláštní kapitolu věnuje problému „knížecích hrobů“; podle jejího názoru se jedná o hroby kněží — druidů. I když kostrové pohřbívání bylo pokládáno odedávna za charakteristický způsob keltského funerálního ritu, nescházejí ani doklady žárového pohřbívání. J. Rosen-Przeworska jich uvádí řadu z celého Polska i s analogiemi z ostatních částí Evropy.

Druhá, značně obsáhlejší část studie je soustředěna na vymezení konkrétních jevů, které jednak odlišovaly, jednak spojovaly keltské a protoslovanské pohřební rity a v nich se odrážející náboženské představy i obyčejovo-právní normy. Autorka při hodnocení využívala nejen archeologických pramenů, ale snažila je doplnit prameny historickými. Tak ve snaze zjistit obecný pohřební ritus Keltů si všimla také dokladů o společenském postavení pohřbeného (bojovník, kněz a d.), způsobu smrti (čestná smrt ve válce, nemoc atd.) i styků keltského obyvatelstva s jinými etnickými skupinami. Tyto otázky jí byly zároveň východiskem pro zamyšlení nad současnými metodami archeologie, jejich interpretačními možnostmi a hranicemi.

Při rozboru obyčejovo-právních norem, výročních i rodinných a magických obřadů u Keltů se J. Rosen-Przeworska setkala s řadou jevů, které mohla srovnat s ethografickými analogiemi, zaznamenanými u Slovanů v 19. a 20. století (postřiziny, „pobratimství“, zvláštnosti v dědickém právu, vynášení smrti, házení věnců aj.). V obsáhlé kapitole, věnované genesi kamenné plastiky Svatovíta nalezené ve Zbruczu polemizuje autorka s odchylnými názory a domnívá se, že plastika mohla vzniknout pod vlivem keltských čtyřhraných menhirů se čtyřmi tvářemi (např. z Francie a Německa), a shrnula zde také bohatý obrazový materiál keltských antropomorfních plastik z celé Evropy.

Poslední kapitola patří polské lidové tradici a jejím vztahům ke keltským obřadům. J. Rosen-Przeworska v ní shrnula své názory o vlivu keltské civilizace na formování protoslovanské kultury. I když autorčiny závěry jsou podepřeny bohatým materiálem, není dostatečně osvětlen problém, nakolik byly jednotlivé obyčeje specifičky keltské, či patřily k obecněji platným historicky nebo územně.

Jana Vignatiová